

Brinkman: Genoeg verborgen vraag in bouw

Van onze correspondent

TILBURG – Werk voor de bouwsector is er nog altijd voldoende om de bouw er weer bovenop te helpen. Dat is de overtuiging van Elco Brinkman, voorzitter van Bouwend Nederland. „Er is nog steeds een maatschappelijke vraag naar ruimere huizen, naar goed waterbeheer en naar beter vervoer“, stelt Brinkman. „Er wordt alleen op dit moment minder gekocht. We moeten de vraag naar de markt brengen.“

Eerder deze week stelde Brinkman dat er de komende twee jaar mogelijk 50.000 banen verdwijnen in de bouw door de crisis. Gisteren benadrukte

hij dat desondanks jaarlijks een instroom van 25.000 tot 30.000 nieuwe krachten nodig blijft, onder andere omdat oudere werknemers met pensioen gaan. Brinkman deed zijn optimistische uitspraken bij de lancering van een nieuw opleidingsprogramma in Tilburg. Werkgevers in de bouw in Zuid-Nederland werken samen met onder andere hogeschool Avans om beginnende technici in de bouw managementvaardigheden bij te brengen. Het programma begint met negen afgestudeerde HBO'ers civiele techniek. Later zijn ook andere HBO'ers en MBO'ers in de bouw welkom. „We moeten ervoor zorgen dat

onder jongelui het beeld ontstaat dat er ook vandaag uitstekende mogelijkheden in de bouw zijn“, vindt Brinkman. „Deze negen studenten zijn daarin vooral ambassadeurs.“ Brinkman wil voorkomen dat de te weinig nieuwe aanwas is als de productie weer aantrekt. Zijn schrikbeeld is de situatie van vijf jaar geleden, toen volgden hem vrijwel niemand HBO- of MBO-opleidingen in de bouwsector deed. „We hebben de afgelopen jaren veel gedaan aan beeldvorming. Nu pas zie je de eerste lichtingen afgestudeerden.“

De voorman van Bouwend Nederland blijft erbij dat fors ingrijpen van de overheid nodig is om de vraag, die

er volgens hem wel degelijk is, te activeren. De regering moet bestaande regelingen zoals de hypotheekgarantie snel uitbreiden, en het energiezuiniger maken van oude woningen stimuleren. „Deze crisis is psychologisch. Als je kopers meer zekerheid biedt, gaan particulieren vanzelf meer geld uitgeven.“ Brinkman wil dat de btw op bouwactiviteiten omlaag gaat, en dat de overheid zelf grote projecten versneld gaat uitvoeren. „Haal bijvoorbeeld ondergrond van dijken naar voren. In de landen om ons heen wordt geïnvesteerd. Het zou toch raar zijn als wij dat kunstje niet kunnen vertonen.“

Trouw zaterdag 24 januari 2009

Top-architectenbureau sneuvelt door kredietcrisis

ROTTERDAM – De kredietcrisis is het genormde architectenbureau van Erick van Egeraat noodlotig geworden. Het bureau met vestigingen in Rotterdam, Londen, Moskou, Boedapest en Praag is failliet. Er werken ruim 140 mensen. Van Egeraat wordt gerekend tot de top tien van belangrijkste architecten ter wereld. Hij was in 1983 medeoprichter van het roemruchte architectenbureau Mecanoo. Sinds 1995 werkt hij zelfstandig. Hij ontwierp onder meer het stadhuis van Alphen aan de Rijn, poppodium Mezz in Breda en de medische faculteit in Utrecht. De laatste jaren werkte Egeraat veel in Rusland.

Okte Fortis Bank verlaagt rente op hypotheek

AMSTERDAM – Fortis Bank heeft de rentetarieven van hypotheeken, in navolging van verschillende aanbieder eerder deze week, verlaagd. Fortis schroefde de variabele rente gisteren met een half procentpunt naar beneden. Woonfonds Hypotheek, onderdeel van de verzekeraar Achmea, en SNS Bank verlaagden de variabele rente eerder al met 0,5 procent. Vorige week woensdag verlaagde de Europese Centrale Bank (ECB) de rente met 0,5 procent naar 2 procent. De Consumentenbond klaagde dat de lagere tarieven te weinig werden doorgegeven.

Cruell blijft ondanks fusie toch doel voor overname

AMSTERDAM – Dat farmaceut Pfizer en het Amerikaanse farmacieconcern Wyeth praten over een fusie, betekent niet dat een overname van vaccinnaker Cruell van de baan is. Dat hebben bronnen in de onderhandelingen gezegd tegen persbureau Reuters. Het aandeel Cruell maakte gisteren een smak op de beurs en sloot bijna 10 procent lager. De fusie zou de mogelijkheden voor overname van Wyeth door Pfizer voor 600 miljard dollar (46 miljard euro), een overname van het Leidse biotechnologiebedrijf Cruell door Wyeth in de weg staat.

AFM waarschuwt voor oplichting via mail

AMSTERDAM – De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft gisteren consumenten gewaarschuwd niet in te gaan op aanbiedingen per telefoon of mail om aandelen te kopen of verkopen.

De financiële toezichthouder stelt dat de signalen voor oplichtingspraktijken zijn toegenomen. Het gaat om zogenaamde boiler rooms, waarbij volgens de AFM op „een agressieve en vasthoudende wijze“ wordt geprobeerd om aandelen telefonisch te verkopen. Het gaat daarbij vaak om aandelen die waardevol zijn geworden of zelfs niet meer bestaan.

ING: Autoverkoop wacht grootste daling sinds 1993

AMSTERDAM – Nederlandse autoverkoop wacht dit jaar de sterkste daling van de afgelopen tien jaar, meldt onderzoeksbureau Autodata. Volgens een gisteren gepubliceerde analyse van bankconcern ING neemt de verkoop met 17 procent af tot 415.000 voertuigen. De autoverkoop wordt vertraakt doordat consumenten en bedrijven de aanschaf van nieuwe auto's uitstellen. Ook zullen potentiële kopers eerder besluiten om te kopen. Dit nipten te vormen bedrijf zou alle slechte leningen bij de banken moeten weghalen. Dan gaat het om al die gestructureerde producten en

Trouw zaterdag 24 januari 2009

TCA woedend op Schiphol

Taxicentrale Amsterdam raakt Schiphol kwijt als klant. De voorheen omstreken vervoerder maakt de gang naar de reaktor.

Van onze redactie economie

Schiphol heeft zich de woede van Taxicentrale Amsterdam (TCA) op de hals gehaald. De taxiorganisatie startt naar de rechter omdat ze straks niet langer rijdt vanaf Schiphol mag rijden. Dat zei vertrekend directeur Bas Vos van TCA gisteren. De opdracht van Vos om bij TCA punit te ruimen is volgens hem volbracht. TCA verliest per 1 juni alle standplaatsen op de nationale luchthaven. Schiphol gaat de ritten aan een drietal vervoersbedrijven, Connexion, Willemssen de Koning en ZCN Totaalvervoer. Dat laatste bedrijf neemt de plek in van TCA, dat vijf jaar geleden de aanbesteding won samen met Connexion en Willemssen de Koning. Het bedrijf was dertig jaar lang vaste vervoerder vanaf Schiphol.

Voor de taxicentrale is het verlies van vaste plekken een flinke financiële tegenvaller. Ruim tweehonderd van de ruim 200 chauffeurs wordt straks gedwongen in Amsterdam te rijden en daartoe concurreren met andere chauffeurs. Vos denkt dat met de economische crisis er nog te veel chauffeurs zijn. Hij wil de bezetting procent van alle ritten vanaf Schiphol komt op rekening van de hotelgasten.

TCA meent dat er geen sprake is van een eerlijke procedure. „Op alle vlakken scoorden we niet zo goed als concurrentie. Schiphol zit nu in een

TCA-taxi's op de luchthaven Schiphol. FOTO VALERIE KUIPERS, ANP

een vraagtekens bij het onderhouden van onze auto's.“ Schiphol laat weten dat de samenwerking 'alijd goed' is geweest maar dat op basis van kwaliteit de voorkeur uitgaat naar een andere vervoerder.

Volgens Vos had Schiphol een rekening te vereffenen met TCA. Ze hebben een stok gevonden om de bond met te slaan. „De basis van de Nederlandse taxicentrale doelt op de reputatie van TCA. Sommige chauffeurs en voormalige directieleden van het bedrijf hebben zich in het verleden van onorthodoxe middelen

om de concurrentie uit de hoofdstad van Schiphol te weren. Sommigen deinden daarbij niet terug voor de afpersing. Vos zegt dat die negatieve berichten verleden tijd zijn. Ruim zes jaar geleden gingen er bij Schiphol taxi's in vlammen op omdat TCA-chauffeurs andere rijders betichtten van broodroof. Aanleiding voor het geweld was de liberalisering van de taxibranche. Vos vreest geen herhaling van soortgelijke tafelen. „We kunnen niet hebben dat er opstand uitbreekt. Ik wil rust.“

Maar grote prijsverhogingen komen er niet. Aanvankelijk omdat ze door de toezichthouder werden verboden, maar inmiddels vooral omdat concurrentie dat onmogelijk maakt. Want amper twee jaar

• Groene paprika na verdeling aanzienlijk zoeter en gezonder

Geboorte van zoete paprika

Wouter Lindeman in een kas voor het kweken van de zoete groene paprika bij Enza Zaden in Enkhuizen. FOTO HERMAN WOLTERS

Groene paprika's zijn improductief. Ze zijn niet alleen groen, ze smaken ook groen. Na twintig jaar onderzoek wordt de groene eindelijk zoet én gezonder.

Jerom den Bijker

Plantjes links, plantjes rechts: op het oog is er weinig bijzonders te zien in de proefkas van Enza Zaden in Enkhuizen. Maar schijn bedriegt. Hier staat de klassieke paprikaaplant. Links en daar is al een piepklein paprikaatje te ontwaren. „In rechts de opstom oitense, een wilde paprika-variant uit het Zuid-Amerikaanse oerwoud“, zegt veredelaar Wouter Lindeman. En om die wilde variant is het te doen. Dankzij het erfelijk materiaal van deze plant, het vakmanschap en geduld van Lindeman en zijn collega's wist Enza Zaden een gat in de markt aan te boren. Het bedrijf ontwikkelde een groene paprika die zoet van smaak is en meer vitamine C bevat dan de gewone paprika. Waarschijnlijk liggen nog dit jaar deze paprika's in het groentenschapp.

Sweetgreen is de naam. De zoetheid is te vergelijken met die van een oranje paprika: 55 milligram suiker per gram vruchtvlees. Het vitamine C-gehalte is vergelijkbaar met een rode paprika: 110 milligram per 100 gram vruchtvlees. En dat is al snel twee keer zoveel als 110 gram sinaasappel.

Zelf heeft Lindeman elf jaar werk in het project zitten. „Maar met voorbereidende werk heeft het wel twintig jaar gekost“, zegt hij. Want de nieuwe paprika moet aan talloze eisen voldoen, legt Chris Groot uit. Hij is marketing project manager van Enza Zaden. „Uit gesprekken met de supermarkten in binnen- en buiten-

Enza Zaden leidend bij tomaat en komkommer

Enza Zaden ontwikkelt en verhandelt wereldwijd groentezaden. Het bedrijf is in 1938 in Enkhuizen gestart door Jacob Mizeereu en behoort tot de tien grootste groenteveredelingsbedrij-

land was ons duidelijk dat zij interesse hebben voor een zoete, groene paprika. Maar telers en verwerkers hebben ook hun eisen“, zegt Groot. Dan gaat het bijvoorbeeld om zaken als bladvorming, hoogte van de plant, resistentie tegen ziekten en vorm van de vrucht. „Voor een teler is minstens even belangrijk wat de opbrengst is per vierkante meter.“ Voor een rendabele teelt zijn 30 kilo paprika's per vierkante meter de norm. „Met deze nieuwe plant zitten we iets lager.“ Groot tekent er direct bij aan dat het hier een speciaal product betreft, waarvoor de teler ook een hogere prijs zal ontvangen. „Vergelijk het met de Tasty Tom, de kwa-

ken 1100 werknemers voor Enza Zaden in 17 landen. Het bedrijf heeft een wereldwijd leidend positie in gewassen als tomaat (zoals de Tasty Tom), komkommer, sla en paprika.

liteitstomaat die vijf eerder ontwikkelde. Daarvoor legt de consument ook wat extra's mee.“ Technisch is het onmogelijk om eigensoorten van planten één op één over te brengen, licht Lindeman het tijdrovende veredelingsproces toe. „Kruisingen maken is daarbij noodzakelijk, waarbij iedere kruising de eigenschappen van twee gekruiste planten combineert.“ Maar in welke mate is onvoorspelbaar. De ene kruising is de andere niet. „Je moet dus de juiste combinatie selecteren en daarmee kun je dan weer verder werken.“ Omdat planten nu eenmaal een paar maanden nodig hebben om tot volle wasdom te komen, duurt het uiteindelijk een jaar voordat het eindresultaat van een kweeklijn kan worden beoordeeld.

Enza Zaden heeft hoge verwachtingen van Sweetgreen. De introductie in de vakhandel is inmiddels achter de rug, de eerste bestellingen van handelskwekerijen uit de VS maar ook Europa zijn binnen. „Maar we blijven doortwikkelen“, zegt Groot. Want eisen van consumenten en producten zijn veranderlijk, daarop moet het bedrijf blijven inspelen.

• Oude optie van ex-minister Paulson duikt weer op

Rommelbank moet bankbalansen zuiveren

Wereldwijd zijn overheden zich gedwongen opnieuw de banken te hulp te schieten. Daarbij komen ook eerder verworpen oplossingen weer in beeld.

Jan Kleijnjanhuis

Wouter Bos wil nog niet uitsluiten. Ook de volledige nationalisatie van het Nederlandse bankwezen als oplossing voor de wortelmodderende problemen bij banken is nog niet verlaten. De minister van financiën wil er maar mee zeggen dat hij zal doen wat noodzakelijk is, tegelijkertijd laat het de onduidelijkheid zien waarin de toekomst van de bankensector nog is gebuld.

Bos was deze week niet de enige die radicale opties opperde om de al anderhalf jaar durende crisis bij de banken aan te pakken. Sterker nog, in een week tijd spraken opvallend veel ministers van financiën over de mogelijkheid een zogenaamde 'slechte bank' op te richten. De nieuwe minister van financiën in de Verenigde Staten, Timothy Geithner, zei woensdag in het Congres serieuze overweging te maken om de banken te richten. Europese ministers van financiën in België, Duitsland en Finland spieuen eveneens met het idee.

Dit nipten te vormen bedrijf zou alle slechte leningen bij de banken moeten weghalen. Dan gaat het om al die gestructureerde producten en gevallen beleggingen waarvan niemand weet wat ze waard zijn, maar die banken in een verlamdende greep houden. De onduidelijkheid over de waarde van de eigen bezittingen zorgt ervoor dat banken terughoudend zijn met kredietverstrekking, en elkaar ook niet vertrouwen.

eindeeloos nieuwe kapitaalinjecties, of in één keer alle slechte leningen opkopen.

Het oprichten van een rommelbank is zeker geen nieuw idee. Het oorspronkelijke plan van de afgezwane Amerikaanse minister van financiën Paulson was erop gericht voor 700 miljard dollar aan slechte leningen op te kopen. De vraag tegen welke prijs de overheid de leningen zou moeten opkopen bleek uiteindelijk een te groot struikelblok. Intemers, wanneer de overheid te weinig betaalt komen de banken in nog grotere problemen dan ze al zaten. Betaalt de overheid te veel, dan worden de banken beloond voor de slechte investeringen. Dat is onaantrekkelijk voor de schatkist en niet uit te leggen aan de kiezers. Toen veel Europese landen ervoor kozen direct geld in de banken te steken, gooide ook Paulson zijn plan over een andere boeg.

De keuze tussen opkopen of nieuwe kapitaalinjecties

koopt. Een andere is dat elke bank zelf een aparte dochter opricht en daar alle slechte leningen instopt. De overheid garandeert vervolgens (een deel van) de verliezen die op de beleggingen worden geleden. In beide gevallen zijn de banken geschoond van hun slechte kredieten en kunnen zij zich weer richten op het uitgeven van kredieten.

In beide gevallen zal de overheid weer flink geld moeten inleggen om de banken overvloed te houden. Maar nu in Europa regeringen telkens rondes van kapitaalinjecties bij de banken moeten doorvoeren om te overvloed te houden, komt langzaam de vraag op wat er meer gaat kosten:

per saldo Energiepolitiek

Essent levert nooit meer zoveel op

De verkoop van energiebedrijf Essent aan het Duitse RWE stuit op heftig verzet. Het levert weliswaar 9,3 miljard euro op, maar is dat nu een goede reden om het grootste energiebedrijf van het land uit handen te geven?

Ja, dat zou wel eens een heel goede reden kunnen zijn. Een nog hoger bod is namelijk niet erg waarschijnlijk. En als dat over een paar jaar blijkt te kloppen, dan mogen de huidige eigenaren, met name de provincies Noord-Brabant, Overijssel, Limburg en Groningen, zich met afstand de klimste verkopers van Nederland noemen.

De eerlijkheid gebied te zeggen dat hun slimheid niet nieuw is. Ze halen het trucje nu voor de tweede keer uit. De eerste keer dat de vier zich slimmer dan de rest van de wereld toonden, was in augustus 2006. Toen verkochten ze Essent's tv-kabelnet aan private-equitygroepen.

De internationale investeerders betaalden 2,6 miljard euro voor een derde van alle Nederlandse tv-aansluitingen. Dat beloofde verleden tijd met twee andere en bedien nu onder de naam Ziggo meer dan de helft van alle vaderlandse tv-abonnés. Ziggo heeft echter miljarden schulden. Geld voor modernisering is er amper en prijsverhogingen lijken de enige manier waarop Ziggo ooit tot de kosten kan komen.

Maar grote prijsverhogingen komen er niet. Aanvankelijk omdat ze door de toezichthouder werden verboden, maar inmiddels vooral omdat concurrentie dat onmogelijk maakt. Want amper twee jaar

nadat het kabelnet voor miljarden werd verkocht, gaan nu KPN en Reggefiber overal glasvezelnetten aanleggen. Glasvezel kan veel meer leveren dan het kabelnet van Ziggo, en voor hetzelfde geld of minder. Het duurt nog een paar jaar voordat glasvezel breed beschikbaar is, maar als het zover is, dan zullen consumenten waarschijnlijk massaal de oude kabel voorwerpen zeggen. Dat kan je nu al voorstellen. En dus zou de verkoop van Essent's kabelnet nu zeker geen 2,6 miljard meer hebben opgeleverd. De vier provincies hebben hun kabelnet op een fantastisch goed moment verkocht.

Bij de discussie over de verkoop van het energiebedrijf Essent wordt een vergelijkbare ontwikkeling tot nu toe door iedereen over het hoofd gezien. Is het niet de bedoeling van Den Haag dat we onze samenleving in 15 tot 20 jaar drastisch vergroenen? Huizen moeten veel beter geïsoleerd worden. Op daken die nu overal zonnepanelen te verschijnen. Wijkwindmolens gaan in eigen buurt stroom leveren.

Al die maatregelen hebben in ieder geval één effect: Essent zal minder energie aan consumenten kunnen leveren. Zeker, we moeten die vergroening nog waarmaken. En het duurt nog vijf of tien jaar voordat de omzet van Essent een zichtbare deuk opleukt. Maar op weg naar dat moment wordt Essent al wel minder waard dan nu. Noord-Brabant en haar drie kompanen hebben een (nu nog) mooi bezit wettelijk op papier op het punt van de markt verkocht.

Vincent Dekker

Consumenten klagen bij NMa over overvloed Albert Heijn

AMSTERDAM – De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) heeft van consumenten klachten gekregen over de overvloed aan Albert Heijn-filialen. Volgens de klagers „kleurt de stad ofwijk wel heel blauw“, zo bevestigt een woordvoester van de NMa berichtgeving van het NOS Journaal gisteren. In totaal ontving de NMa tien tot twintig klachten sinds begin dit jaar. „Klanten klagen dat ze nu verder weg moeten om in een andere supermarkt boodschappen te kunnen doen“, aldus de zeggvrouwe. De keuze van supermarkten

advertentie

Een goede middelbare school kiezen?

De Trouw Schoolprestaties helpen u bij deze keuze.

Kijk op www.trouw.nl/onderwijs

De betere Kant.